

3-1-2549

ทัศนของผู้นผลิตสุราชุมชน

จิตรลดา อารีย์สันติชัย

ศุภสรณ์ ชาติมนตรี

ณชนีย์ พึ่งปาน

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/jdm>

Part of the [Demography, Population, and Ecology Commons](#)

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Demography by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ทัศนของผู้ผลิตสุราชุมชน

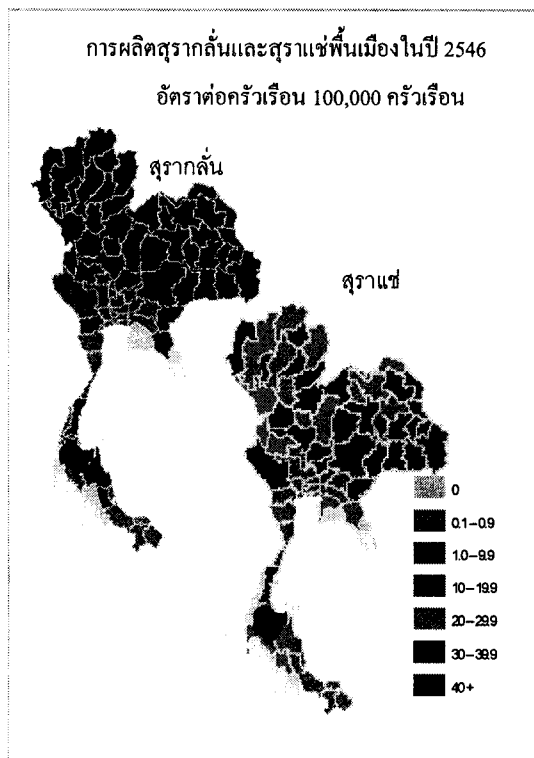
ศุภสรณ์ ชาทิมนตรี*

จิตรลดา อารีย์สันติชัย**

อุษณีย์ พิงปาน***

บทนำ

อุปทานและอุปสงค์ของการบริโภคสุราในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นด้วยสองนโยบาย คือ นโยบายการเปิดเสรีการผลิต และจำหน่ายสุรารหลังจากสัมปทานเดิมสิ้นสุดเมื่อวันที่ 31 เดือนธันวาคม พ.ศ.2542¹ และนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือ OTOP ที่สนับสนุนอุตสาหกรรมเหล่านี้ที่บ้าน นับแต่รัฐบาลเปิดเสรีสุราแช่ (ความแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 15 ดีกรี) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2544 จนถึง

จากการวิเคราะห์ จำนวนผู้ผลิตที่จดทะเบียนกับกรมสรรพสามิต ณ วันที่ 31 มกราคม 2546 ผู้ที่ขึ้นทะเบียนผลิต 'สุรากลั่น' โดยรวมของประเทศคิดเป็นอัตราต่อครัวเรือน 100,000 ครัวเรือน จำแนกแต่ละจังหวัดแล้ว พบว่าภาคเหนือตอนบนมีการผลิตสุรากลั่นสูงมากกว่าภาคอื่น กล่าวคือสูงกว่า 40:100,000 เช่นเดียวกับในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีก 3 จังหวัดที่มีอัตราการผลิตที่อยู่ในเกณฑ์เดียวกัน เมื่อเทียบกับจังหวัดโดยรวมในประเทศไทย ได้แก่ นครราชสีมา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ในทางตรงกันข้ามบางจังหวัดได้มีการจดทะเบียนการผลิตเลย ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และตราด ซึ่งอยู่ในภาคตะวันออก และจังหวัดในภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต ตรังและสตูล

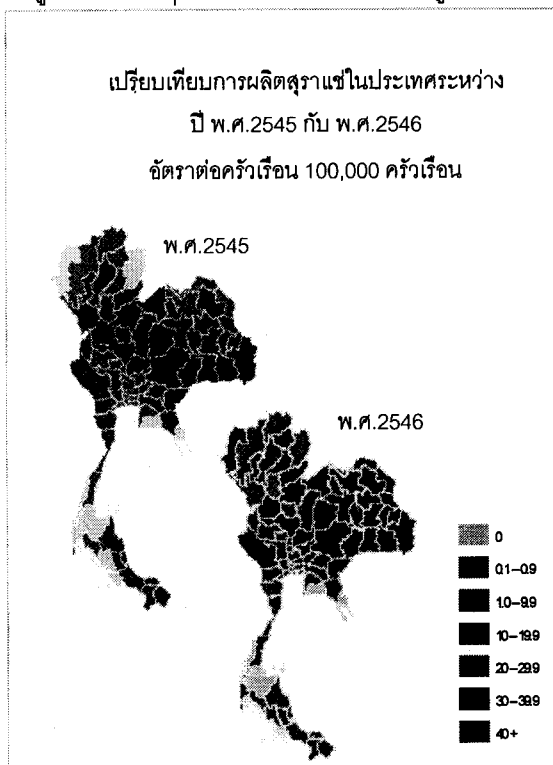
* เจ้าหน้าที่โครงการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** นักวิจัย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*** นักวิจัย (ชำนาญการ) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่ 31 มกราคม 2546 มีผู้ได้รับอนุญาตให้ทำและขายสุราแช่ชุมชนรวม 1,032 ราย มีการรวมตัวของชาวบ้านทั่วทุกภูมิภาคจัดตั้งเป็น "เครือข่ายเหล้าพื้นบ้านแห่งประเทศไทย"² ผนวกการเปิดเสรีการผลิตและจำหน่ายเหล้าพื้นบ้านอย่างไม่มีเงื่อนไข นั่นคือ ชาวบ้านสามารถผลิตเพื่อการบริโภคได้ หรือผลิตเพื่อจำหน่ายรายย่อยได้ สามารถถลกเหล้าเพื่อเก็บนานขึ้นได้ ในกรณีหลังนี้รัฐบาลได้เปิดเสรีสุรากลั่นชุมชนเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ.2546 โดยกำหนดให้มีความแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 40 ดีกรี³ หลังจกลิ้นเดือนมกราคม พ.ศ.2547 ปรากฏว่ามีผู้ขออนุญาตทำและขายสุราเพิ่มขึ้นทั่วประเทศจำนวนประมาณ 5,300 ราย ในจำนวนนี้ร้อยละ 75 เป็นสุรากลั่น⁴

จำนวนผู้ผลิต 'สุราแช่' ที่จดทะเบียนกับกรมสรรพสามิต อัตราส่วนต่อครัวเรือน 100,000 ครัวเรือน เปรียบเทียบแต่ละจังหวัดภายในประเทศ พบว่ามีอัตราเฉลี่ยค่อนข้างจะใกล้เคียงกัน กระจายเกือบทั่วทุกภาคในประเทศ อัตราการขึ้นทะเบียนการผลิตที่สูงจะอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเลย และสุรินทร์ รองมาเป็น บุรีรัมย์ และจังหวัดในภาคเหนือ คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อเปรียบเทียบการผลิตสุรากลั่นกับสุราแช่ภายในประเทศ การผลิตสุรากลั่นจะมีอัตราการจดทะเบียนการผลิตที่สูงกว่าสุราแช่ การผลิตสุรากลั่นที่สูงจะอยู่ทางภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนภูมิภาคต่างๆ ก็มีอัตราการผลิตที่ไม่สูงมากนัก

ปี พ.ศ. 2545 นับเป็นปีที่สองที่มีการอนุญาตให้สินค้าประเภทสุราแช่ ไปขอรับการขึ้นทะเบียนได้ ซึ่งน่าจะเป็นปีที่ผู้ผลิตสุราแช่จริงมาขึ้นทะเบียนแล้วทั้งหมด จากการศึกษาพบว่าการขึ้นทะเบียนการผลิตสุราแช่ในแต่ละจังหวัดไม่สูงมากนัก โดยเฉลี่ยแล้วไม่เกิน 29.9 ต่อ 100,000 ครัวเรือนในแต่ละจังหวัด โดยอัตราที่สูงจะอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดเลย ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสิงห์บุรี ส่วนภาคอื่นๆ มีบางจังหวัดที่ไม่มีรายงานการขึ้นทะเบียนผลิตเลย ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน น่าน ระยอง ตราด ระนอง พังงา ตรัง และสตูล

ปี พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นปีต่อมา พบว่าการจดทะเบียนสุราแช่เพิ่มขึ้นมากกว่าปี พ.ศ.2545 โดยถ้าคิดเป็นอัตราต่อครัวเรือนแล้ว อัตราการผลิตสูงจะอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ (70.5) เลย (52.0) และบุรีรัมย์ (38.1) ส่วนจังหวัดในภาคเหนือ คือ แม่ฮ่องสอน (31.9) อัตราการผลิตสูงเป็นอันดับที่ 4 ซึ่งจังหวัดนี้ไม่มีการจดทะเบียนเลยเมื่อปีที่แล้ว

เมื่อเปรียบเทียบการผลิตของทั้งสองปีพบว่า บางจังหวัดมีการจดทะเบียนเพิ่มขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าอัตราการผลิตสูงขึ้น เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอนจากที่ไม่เคยผลิตเลยก็มีการผลิตสูงถึง 31.9 และจังหวัดน่านมีการผลิตถึง 9.2 โดยภาพรวมแล้วการผลิตสุราแช่ในปี พ.ศ.2546 มีอัตราการผลิตที่สูงขึ้นมากกว่าปี พ.ศ.2545 และมีการผลิตกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการเปิดเสรีการผลิตและจำหน่ายสุรา เก็บข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้ประกอบการที่จดทะเบียนผลิตสุราทั้งหมด 1,655 ราย จาก 9 จังหวัด กล่าวคือ ภาคเหนือ 2 จังหวัด (เชียงใหม่ ลำปาง) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด (ขอนแก่น ศรีสะเกษ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด) ภาคกลาง 2 จังหวัด (ลพบุรี ระยอง) และภาคใต้ 1 จังหวัด (สุราษฎร์ธานี) ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสัดส่วนการจดทะเบียนผลิต

บทความที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นลักษณะและปัญหาในประกอบการผลิตสุราของผู้ผลิตสุราแช่และสุรากลั่นที่จดทะเบียนทั้ง 9 จังหวัด (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1) โดยศึกษาข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กัน

ตารางที่ 1 จำนวนแบบสอบถามและการตอบรับของผู้ผลิตสุราแช่และสุรากลั่นในภาพรวมจำแนกรายจังหวัด

จังหวัด (จำนวนผู้ผลิต)	จำนวนแบบสอบถามที่ส่ง		จำนวนการตอบรับ (ร้อยละ)		รวม (ร้อยละ)
	สุราแช่	สุรากลั่น	สุราแช่ (ร้อยละ)	สุรากลั่น (ร้อยละ)	
ขอนแก่น (151)	74	77	29 (39.2)	44 (57.1)	73 (48.3)
ศรีสะเกษ (128)	57	71	19 (33.3)	35 (49.3)	54 (42.2)
สุรินทร์ (306)	208	98	61 (29.3)	31 (31.6)	92 (30.1)
ร้อยเอ็ด (103)	40	63	12 (30.0)	26 (41.3)	38 (36.9)
เชียงใหม่ (264)	37	227	15 (40.5)	74 (32.6)	89 (33.7)
ลำปาง (531)	23	508	9 (39.1)	237 (46.6)	246 (46.3)
ลพบุรี (65)	37	28	12 (32.4)	7 (25.0)	19 (29.2)
ระยอง (48)	30	18	6 (20.0)	6 (33.3)	12 (25.0)
สุราษฎร์ธานี (59)	16	43	8 (50.0)	20 (46.5)	28 (47.5)
รวม (1655)	522	1133	171 (32.8)	480 (42.4)	651 (39.3)

ลักษณะการประกอบกิจการ

จดหมายที่ส่งไปยังผู้ประกอบการผลิตสุราทั้งหมด ตีกลับมาจำนวน 65 ราย เนื่องจากที่อยู่ไม่ชัดเจน ย้ายสถานประกอบการผลิต เปลี่ยนชื่อสถานประกอบการ คงเหลืออีกจำนวน 1,590 รายที่คาดว่าจะไปถึงเจ้าของกิจการผลิตสุรา จำแนกเป็นผู้ขึ้นทะเบียนผลิตสุราแช่ (491 ราย) และสุรากลั่น (1,099 ราย) ในจำนวนนี้มีผู้ตอบรับทั้งหมด 651 ราย (ประมาณร้อยละ 40 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป) ซึ่งเป็นผู้ผลิตสุราแช่ 171 ราย (ร้อยละ 32.8) และผู้ผลิตสุรากลั่น 480 ราย (ร้อยละ 42.4)

ผู้ประกอบการผลิตสุราแช่ รายงานว่าจดทะเบียนในปี พ.ศ.2545 และปี พ.ศ.2546 ประมาณร้อยละ 40 (67 และ 66 รายตามลำดับ) ส่วนอีก 21 รายจดทะเบียนในปี พ.ศ.2547 ผู้ผลิตสุรากลั่นจดทะเบียนในปี พ.ศ.2546 มากถึงร้อยละ 80 อีกประมาณร้อยละ 10 จดทะเบียนในปี พ.ศ.2545 และร้อยละ 7.5 รายงานว่าจดทะเบียนในปี พ.ศ.2547 (ตารางที่ 2) เมื่อสอบถามผู้ประกอบการถึงปีที่เริ่มผลิตสุรา พบว่ามีผู้ประกอบการดำเนินการผลิตสุราก่อนการจดทะเบียนอยู่เป็นจำนวนมากเหมือนกันที่เห็นได้ชัดเจน คือ ผู้ประกอบการผลิตสุราแช่ 18 ราย (ร้อยละ 11) และสุรากลั่น 28 ราย (ร้อยละ 6) ผลิตสุราก่อนปี พ.ศ.2544 ซึ่งเป็นปีแรกที่รัฐบาลอนุญาตให้ผู้ประกอบการผลิตสุราแช่ ส่วนสุรากลั่นได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนผลิตสุราได้เมื่อปี พ.ศ.2543 แต่ไม่มีรายงานการจดทะเบียนในปีพ.ศ.2544

ตารางที่ 2 ปี พ.ศ.ที่ผลิตและจดทะเบียนของผู้ผลิตสุราแช่และสุรากลั่น

ปี พ.ศ.	จดทะเบียน		รวม (ร้อยละ)	ผลิต		รวม (ร้อยละ)
	สุราแช่ (ร้อยละ)	สุรากลั่น (ร้อยละ)		สุราแช่ (ร้อยละ)	สุรากลั่น (ร้อยละ)	
ก่อนปี 2544	-	-	-	11.0	6.0	7.3
2544	7.2	0.9	2.5	5.5	2.2	3.0
2545	40.4	9.8	17.8	42.1	14.9	22.0
2546	39.8	81.8	77.8	37.2	70.0	61.5
2547	12.7	7.5	8.8	4.3	6.9	6.2
ไม่ตอบ (จำนวน)	(5)	(12)	(17)	(7)	(16)	(23)
รวม	100.0 (166)	100.0 (468)	100.0 (634)	100.0 (164)	100.0 (464)	100.0 (628)

ผู้ผลิตสุราแช่ประมาณครึ่งหนึ่งผลิตสุราตามที่จดทะเบียน อีกประมาณร้อยละ 40 ผลิตทั้งสุราแช่และสุรากลั่น ส่วนผู้ผลิตสุรากลั่นรายงานว่ามีผลิตทั้งสุราแช่และสุรากลั่น (ร้อยละ 16.9) นอกจากการผลิตสุรากลั่นตามที่จดทะเบียนไว้ (ร้อยละ 80.2)

เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบสุราที่ผลิตกับการจดทะเบียนผลิตสุราก็เห็นได้ชัดว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ผลิตสุราแช่ และประมาณร้อยละ 20 ผู้ผลิตสุรากลั่น ผลิตสุราไม่ตรงกับที่จดทะเบียนไว้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบการผลิตจำแนกตามการจดทะเบียน

รูปแบบการผลิต	ชนิดสุรา		รวม (ร้อยละ)
	สุราแช่ (ร้อยละ)	สุรากลั่น (ร้อยละ)	
ไม่ได้ผลิต	0.6	0.6	0.6
สุราแช่	49.4	0.6	13.4
สุรากลั่น	0.6	80.2	59.3
สุราแช่และสุรากลั่น	40.6	16.9	23.1
สุรากลั่นและสุราชนิดอื่น ๆ	1.2	0.8	0.9
ไวน์	6.5	-	1.7
สุราแช่ สุรากลั่น และ ไวน์	1.2	0.8	0.9
ไม่ตอบ (จำนวน)	(1)	(1)	(2)
รวม	100.0 (170)	100.0 (479)	100.0 (649)

ผู้ประกอบการผลิตสุรាយสุรา 3 รูปแบบ คือ ขายส่ง ขายปลีกทั่วไปและขายเฉพาะในชุมชนทั่วไป นอกจากนี้ผู้ผลิตสุรายังขายสุรามากกว่า 1 รูปแบบควบคู่กันไปด้วยมากกว่ารูปแบบการขายเพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น กล่าวคือ ผู้ผลิตสุราแช่ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อขายส่งและปลีกควบคู่กัน 59 ราย (ร้อยละ 35.8) รองลงมาขายปลีกและขายเฉพาะในชุมชนทั่วไปควบคู่กัน 28 ราย (ร้อยละ 17) และ 26 ราย (ร้อยละ 15.8) ผลิตเพื่อการขายเฉพาะในชุมชนทั่วไปเพียงอย่างเดียว ส่วนผู้ผลิตสุรากลั่นประมาณ 120 ราย (ร้อยละ 25) ผลิตเพื่อขายส่งและขายปลีกควบคู่กัน รองลงมาประมาณร้อยละ 20 ผลิตเพื่อขายเฉพาะในชุมชนทั่วไป

ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการผลิตสุราแช่และสุรากลั่นเน้นการขายสุรามากกว่า 1 รูปแบบควบคู่กัน (ทั้งขายส่งและขายปลีกทั่วไป) นอกจากนี้ผู้ผลิตสุราแช่ 26 ราย (ร้อยละ 15.8) และสุรากลั่น 7 ราย (ร้อยละ 20.6) ขายสุราเพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น คือ ขายเฉพาะในชุมชนทั่วไปก็แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้ประกอบการผลิตสุราแช่และสุรากลั่นแล้วก็จำหน่ายในชุมชนและทั่วไปด้วย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รูปแบบการขายสุรา

รูปแบบการขายสุรา	ชนิดสุรา		รวม (ร้อยละ)
	สุราแช่ (ร้อยละ)	สุรากลั่น (ร้อยละ)	
ขายส่ง	4.8	6.8	6.3
ขายปลีกทั่วไป	14.5	17.4	16.6
ขายเฉพาะในชุมชนทั่วไป	15.8	20.6	19.4
ขายส่งและขายปลีก	35.8	25.4	28.1
ขายส่ง ขายปลีก และขายเฉพาะในชุมชนทั่วไป	11.5	12.1	11.9
ขายปลีกและขายเฉพาะในชุมชนทั่วไป	17.0	16.1	16.3
ขายส่งและขายเฉพาะในชุมชนทั่วไป	0.6	1.7	1.4
ไม่ตอบ (จำนวน)	(5)	(8)	(13)
รวม	100.0 (166)	100.0 (472)	100.0 (638)

ปัญหาในการประกอบการ

ผู้ผลิตสุรามีปัญหาในการประกอบการผลิต เช่น การดำเนินการผลิต การสนับสนุนจากรัฐบาล และต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล ดังนี้

การดำเนินการผลิต ผู้ประกอบการผลิตสุราแช่ 50 ราย (ร้อยละ 29.4) เลิกกิจการเนื่องจากประสบปัญหาเศรษฐกิจ 33 ราย รองลงมามีปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ และภาษีมีจำนวนเท่ากันคือ 6 ราย (ตารางที่ 5) เมื่อศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ผลิตสุราแช่ส่วนใหญ่เลิกกิจการเนื่องจากเศรษฐกิจ (เช่น ขาดทุนประสบปัญหาการจำหน่าย หาดตลาดไม่ได้) รองลงมามีปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ ดังตัวอย่างการรายงานเชิงคุณภาพถึงสาเหตุที่เลิกกิจการผลิตสุราแช่ ดังนี้

“ขายได้น้อยและเสียภาษีแพง ต้องจ้างคนทำบัญชีแพงมาก จดทะเบียนนิติบุคคล หจก. ทำให้เกิดปัญหาการจ้างช่างบัญชีแพงมาก ทำไปก็ขาดทุน” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 101 จ.เชียงใหม่)

“ขาดทุนและไม่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภค” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 462 จ.ร้อยเอ็ด)

“รายได้ต่ำ แต่มีค่าใช้จ่ายสูงและผู้บริโภคไม่นิยมมากนัก” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 896 จ.ระยอง)

“ทางกรมสรรพสามิตบอกให้ยกเลิกต่างๆ ที่อยากทำกิจการต่อ เพราะช่วยหารายได้เพิ่มในครอบครัว” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 360 จ.สุรินทร์)

ผู้ผลิตสุรากลั่นเลิกกิจการ 46 ราย (ร้อยละ 9.6) เนื่องจากประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ 24 ราย รองลงมาเป็นเรื่องภาษี 12 ราย (ตารางที่ 5) เมื่อศึกษาเชิงคุณภาพก็พบว่า ประสบปัญหาเศรษฐกิจมาก

ที่สุด (เช่น ขาดทุน) รองลงมา คือ ภาษีอากร ดังตัวอย่างรายงานเชิงคุณภาพถึงสาเหตุที่เลิกกิจการผลิตสุรากลั่น ดังนี้

“ขายไม่ออกสู้เหล้าโรงเองไม่ได้ ถ้าเหล้าของเราทำ เหล้าโรงก็ขายต่ำกว่าเราอีก”(ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 7 จ.ขอนแก่น)

“กิจการขาดทุน ตลาดขาย มีการแข่งขันราคา” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 256 จ.เชียงใหม่)

“กิจการผลิตสุราไม่มีกำไร ต้องเสียภาษีอากร 19.50 บาทต่อขวดและภาษีประจำปี ปีละ 7,000-8,000 บาท” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 423 จ.ศรีสะเกษ)

“สู้ภาษีไม่ได้” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 3517 จ.สุราษฎร์ธานี)

ตารางที่ 5 สาเหตุที่ผู้ประกอบการผลิตสุราแช่และสุรากลั่นเลิกกิจการ

สาเหตุที่เลิกกิจการ	ชนิดสุรา		รวม (ร้อยละ)
	สุราแช่ (ร้อยละ)	สุรากลั่น (ร้อยละ)	
ยังไม่เลิกกิจการ (จำนวน)	(121)	(434)	(555)
เศรษฐกิจ เช่น ขาดทุน ไม่มีตลาด	68.8	53.3	61.3
ภาษีแพง	12.5	26.7	19.4
มีปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐ	12.5	6.7	9.7
ขาดความรู้/คำแนะนำ/คุณภาพ	2.1	4.4	3.2
มีเหตุผลมากกว่า 1 เรื่อง	4.2	2.2	3.2
อื่นๆ	-	6.7	3.2
ไม่ตอบ (จำนวน)	(2)	(1)	(3)
รวมทั้งหมด	100.0 (48)	100.0 (45)	100.0 (93)

การสนับสนุนจากรัฐบาล ผู้ผลิตสุราแช่จำนวน 49 ราย (ร้อยละ 29.7) ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเรื่องการให้คำแนะนำ/ความรู้/หน่วยงาน 22 ราย (ร้อยละ 48.9) รองลงมาประมาณ 1 ใน 3 (ร้อยละ 33.3) ได้รับการสนับสนุนเรื่องการเงิน การกู้ยืม ส่วนผู้ผลิตสุรากลั่น 77 ราย (ร้อยละ 16.8) ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในเรื่องคำแนะนำ/ความรู้/หน่วยงาน เป็นอันดับแรก 33 ราย (ร้อยละ 45.8) รองลงมา คือ เรื่องการเงินและการหาแหล่งทุน 24 ราย (ร้อยละ 33.3) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เรื่องที่รัฐบาลให้การสนับสนุน

การสนับสนุนของรัฐ	ชนิดสุรา		รวม (ร้อยละ)
	สุราแช่ (ร้อยละ)	สุรากลั่น (ร้อยละ)	
ไม่ได้รับการสนับสนุน (จำนวน)	(122)	(403)	(525)
เศรษฐกิจ (การเงิน กู้ยืม)	33.3	33.3	33.3
คำแนะนำ/ความรู้/หน่วยงาน	48.9	45.8	47.0
สถานที่/อุปกรณ์/โครงการอื่นๆ	17.8	20.8	19.7
รวม	100.0 (45)	100.0 (72)	100.0 (117)

ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล ผู้ประกอบการผลิตสุราแช่ 140 ราย (ร้อยละ 84.3) ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือเรื่องการเงิน (63.4%) มากที่สุด ต้องการให้ลดภาษี/อากรแสดมปี ร้อยละ 8.2 การจดทะเบียน/กฎหมายข้อปฏิบัติ (2.2%) และคำแนะนำ/ความรู้/การอบรม (3.7%) เป็นต้น (ตารางที่ 7) จากข้อมูลเชิงคุณภาพแสดงว่า ผู้ผลิตสุราแช่ส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือเศรษฐกิจ (เช่น เงินทุนตลาด) เป็นอันดับแรก รองลงมาต้องการให้ช่วยลดภาษี ดังตัวอย่างรายงานเชิงคุณภาพที่ผู้ผลิตสุราแช่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ ดังนี้

“เงินทุนน้อย มีเฉพาะงบบการผลิต ไม่มีงบประมาณด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และงบบการตลาด” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 37 จ.ขอนแก่น)

“ขาดเงินทุน เนื่องจากทำแล้วจำหน่ายไม่ได้ ทำต่อไม่ได้” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 157 จ.ศรีสะเกษ)

“อยากให้สนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการลงทุน” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 269 จ.สุรินทร์)

“ต้องการให้รัฐบาลให้โอกาสคนจนอีกครั้งและอยากได้เงินทุนเพิ่มเติม” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 360 จ.สุรินทร์)

“การตลาดซบเซา คู่แข่งทางการค้าการตลาดมีมาก ขายตัดราคา ยอดขายตกต่ำ การวิเคราะห์ตลาด วิจัยสภาพธุรกิจและขาดงบบการตลาด ขาดพันธมิตร เครือข่ายการตลาด” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 37 จ.ขอนแก่น)

“ช่วยหาตลาดเพราะขายไม่ได้เท่าที่ควรและต้องต่อสู้กับกลยุทธ์ทางการตลาดของบริษัทฯใหญ่ โดยการลดราคาลง ทำให้ขายยากยิ่งขึ้นอีก” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 55 จ.ขอนแก่น)

“ต้องการให้ลดค่าอากรแสดมปีเหล้ากลั่นชุมชนลง อยากให้สรรพสามิตจังหวัดช่วยผ่อนในเรื่องการซื้ออากรแสดมปีด้วย ไม่อยากสรรพสามิตกำหนดกฎเกณฑ์ในการซื้ออากรแสดมปี เพราะเรา

ขายในชุมชน ถ้ากำหนดให้ได้ตามเป้ากิจการหลักกลุ่มชุมชนลุ่มน้ำ (ก็คงเหลือรายใหญ่เช่นเดิม)” (ผู้ผลิตสุราแช่รายที่ 269 จ.สุรินทร์)

ผู้ผลิตสุรากลั่น จำนวน 434 ราย (ร้อยละ 93.1) ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลโดยสิ่งที่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือเป็นอันดับแรกคือ เรื่องเศรษฐกิจ 156 ราย (ร้อยละ 37.2) รองลงมาต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือมากกว่า 1 เรื่อง 125 ราย (ร้อยละ 29.8) (เช่น ลดภาษี/อากรแสตมป์และไม่ต้องทำบัญชี/ลดค่าทำบัญชี (23 ราย) การตลาดและลดภาษี/อากรแสตมป์ (22 ราย) เงินทุนและคำแนะนำ/ความรู้/การอบรม (16 ราย) เป็นต้น) และต้องการให้รัฐช่วยเหลือเรื่องภาษี/อากรแสตมป์ 106 ราย (ร้อยละ 25.3) เป็นอันดับสาม (ตารางที่ 7) จากข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ผลิตสุรากลั่นส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือเรื่องเศรษฐกิจ (เช่น เงินทุน หาดตลาดจำหน่าย) รองลงมาต้องการให้ช่วยเหลือเรื่องภาษีดังตัวอย่างรายงานงานเชิงคุณภาพที่ผู้ผลิตสุรากลั่นต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ ดังนี้

“ขาดเงินทุนสำหรับการผลิตและพัฒนาคุณภาพ” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 39 จ.ขอนแก่น)

“อยากให้ช่วยเงินทุนกับกิจการระดับรากหญ้าอย่างจริงจัง” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 442 จ.ศรีสะเกษ)

“อยากให้รัฐสนับสนุนแหล่งเงินทุนในระยะยาว” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 569 จ.สุรินทร์)

“ต้องการแหล่งจำหน่ายสุรา” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 2837 จ.ลำปาง)

“ต้องการตลาดรองรับที่มั่นคง” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 2736 จ.ลำปาง)

“อยากให้รัฐช่วยจัดหาตลาดส่งหรือจำหน่ายสุรากลั่นชุมชน” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 3119 จ.ลำปาง)

“เลิกภาษีที่รัฐบาลเรียกเก็บตัว 10,000 บาทปี เพราะกรมสรรพสามิตหลอกให้จดทะเบียนและมีผลทางกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อหลายกลุ่ม (เนื่องจาก จดทะเบียนเป็น หจก. โดยหลอกหลวง) ต้องการให้ชดเชย และปรับอาชีพให้ใหม่ คือ SME อะไรก็ได้ในวงเงิน 1,000,000 บาทขึ้นไป เสียภาษีห้างหุ้นส่วนจำกัด เปลา่ๆ ทั้งที่ก็ใช้แสตมป์เป็นภาษีอยู่แล้ว เนื่องจากถูกกีดกันไม่ให้จดทะเบียนกลุ่มเกษตรกร ซึ่งภาษีถูกมา ๆ นี้ เป็นการหาเงินเข้ารัฐโดยการเก็บภาษีจากปู หรือเปลา่ ตามนโยบาย CEO ประชาชนแจ้งรัฐไม่เคยหาอย่างอื่นรองรับเลยให้เป็นรูปธรรม” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 435 จ.ศรีสะเกษ)

“ควรลดราคาค่าแสตมป์ 30 ดิกรี ขอดวงละ 5 บาท ลดราคาค่าแสตมป์ 35 ดิกรี ขอดวงละ 10 บาท ลดราคาค่าแสตมป์ 40 ดิกรี ขอดวงละ 15 บาท” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 3198 จ.สุราษฎร์ธานี)

“ขอให้ลดภาษีให้บ้าง ถ้าคนใดใช้วัตถุดิบจากการเกษตร เช่น ข้าวและน้ำตาล เพราะตอนนี้ภาษีขวดละ 17.15 บาท ซึ่งแพงมากขายได้ก็เอาไปเสียภาษีหมดเพราะสุราชุมชนจะขายแพงก็ไม่มีคนกินแต่ภาษีเท่ากับสุราโรงใหญ่ซึ่งขายดี อยู่แล้ว” (ผู้ผลิตสุรากลั่นรายที่ 3512 จ.สุราษฎร์ธานี)

ตารางที่ 7 เรื่องที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล

เรื่องที่ต้องการความช่วยเหลือ	ชนิดสุรา		รวม (%)
	สุราแช่ (%)	สุรากลั่น (%)	
ไม่ต้องการความช่วยเหลือ (จำนวน)	(31)	(46)	(77)
เศรษฐกิจ การเงิน ตลาดจำหน่าย	63.4	37.2	43.6
ภาษี/อากรแสตมป์	8.2	25.3	21.2
จดทะเบียน/กฎหมาย/ข้อปฏิบัติ	2.2	0.7	2.1
คำแนะนำให้ความรู้	3.7	2.6	2.9
มีความต้องการมากกว่า 1 เรื่อง	18.7	29.8	27.1
อื่น ๆ	3.7	4.3	4.2
ไม่ตอบ (จำนวน)	(6)	(15)	(21)
รวมทั้งหมด	100.0 (134)	100.0 (419)	100.0 (553)

สรุปและเสนอแนะ

ผลจากการเปิดการค้าเสรีสุราแช่และสุรากลั่น โดยจัดให้สุราเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์นั้น เห็นได้ชัดเลยว่า มีการผลิตสุราหลายแห่งทั่วประเทศ ซึ่งผู้ผลิตสุราแช่ (ประมาณครึ่งหนึ่ง) และผู้ผลิตสุรากลั่น (ร้อยละ 20) ดำเนินการผลิตโดยไม่ได้จดทะเบียน และประมาณร้อยละ 50-80 ของผู้ผลิตสุราแช่และสุรากลั่นผลิตสุราไม่ตรงกับที่จดทะเบียนไว้ ส่วนใหญ่ผู้ผลิตสุราแช่และสุรากลั่นผลิตเพื่อขายส่งและขายปลีกควบคู่กัน รองลงมาขายเฉพาะในชุมชนทั่วไป

ทั้งนี้ผู้ประกอบการผลิตสุรามีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการผลิตเรื่องเศรษฐกิจที่ยังขาดการแก้ไข ปัญหาจากภาครัฐ ทำให้ผู้ผลิตสุราแช่ประมาณ 1 ใน 3 และสุรากลั่น ร้อยละ 10 เลิกกิจการผลิตสุราไป รัฐบาลให้การสนับสนุนผู้ผลิตสุราทั้ง 2 ชนิด เรื่องคำแนะนำ/ความรู้ มากที่สุด แต่ผู้ผลิตสุราแช่และสุรากลั่นต้องการให้ช่วยเหลือในเรื่องเศรษฐกิจมากที่สุด เห็นได้ว่า การสนับสนุนของรัฐบาลยังไม่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการผลิตสุรา นอกจากนี้ผู้ประกอบการผลิตสุราก็ต้องการความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากภาครัฐเพื่อที่จะดำเนินกิจการต่อไปได้

ดังนั้น ภาครัฐจึงควรทบทวนสนับสนุนการดำเนินการผลิตสุราให้ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นและให้ความช่วยเหลือกับผู้ประกอบการผลิตสุราอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพจากภูมิปัญญาไทยในชุมชนและทำให้สุราเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เสริมสร้างเศรษฐกิจในสังคมไทยต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความที่นำเสนอนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการการพัฒนาเครือข่ายและระบบการเฝ้าระวังพฤติกรรมบริโภคสุรกายใต้นโยบายการเปิดเสรีการผลิตและจำหน่ายสุรา ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ทุนไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

1. ประกาศกระทรวงการคลังเรื่องวิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ.2543 (ฉบับที่ 2) ประกาศ ณ วันที่ 21 ธันวาคม 2543.
2. เครือข่ายเหล่าพื้นบ้านแห่งประเทศไทย. 2544. "สถานการณ์การเคลื่อนไหวเหล่าพื้นบ้าน." ใน **เหล่าพื้นบ้าน : ภูมิปัญญาไทยและสิทธิอันชอบธรรมของชาวบ้านกับการแก้ปัญหาความยากจน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา. หน้า 73-81.
3. กรมสรรพสามิต. **ประกาศกรมสรรพสามิต เรื่องมาตรฐานสุรา**. สืบค้นวันที่ 25 กันยายน 2548 จาก <http://www.excise.go.th/PDF/pragard20-02-47.pdf>.
4. กรมสรรพสามิต. **ข้อมูลเกี่ยวกับสุราไทย**. สืบค้นวันที่ 27 สิงหาคม 2548 จาก www.excise.go.th.
5. อุษณีย์ พึ่งปานและจิตจรลดา อารีย์สันติชัย. นโยบายการเปิดเสรีการผลิตและจำหน่ายสุรา ผู้ผลิตได้อะไร. การประชุมวิชาการสุราระดับชาติ ครั้งที่ 1 วิกฤตปัญหาสุราและนโยบาย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.), 2548.